

بازتاب پیروزی انقلاب اسلامی ایران در عراق

۱۷ دی ۱۴۰۳ ساعت ۱۷:۳۴

تأثیر انقلاب ایران در عراق تنها به روزها یا ماه‌های بعد از پیروزی محدود نبود؛ بلکه بعد از آن و علیرغم آنکه دو کشور وارد جنگ علیه یکدیگر نیز شدند همچنان ادامه داشت. تا جایی که عده‌ای از مردم عراق در رویارویی با صدام به صفوف جنگ ایران پیوستند...

پیروزی انقلاب اسلامی ایران رویدادی بزرگ با بازتاب جهانی بود. بعد از اعلام قطعی پیروزی انقلاب، بسیاری از نهادها و محافل سیاسی داخلی و خارجی به پوشش‌دهی اخبار مربوط به ایران و تحلیل انقلاب اسلامی پرداختند. با این حال تحلیل‌ها و بازتاب خبر این پیروزی در همه کشورها یکسان نبود. برخی از کشورها مواضع منفعل داشتند، مقامات برخی از کشورها از این انقلاب ابراز شادمانی کردند و در مقابل برخی نیز با اظهار نگرانی، این انقلاب را مانع منافع سیاسی خود دانستند. در این میان مواضع کشور عراق نیز برای مردم و مقامات سیاسی این کشور حال و هوای متفاوتی داشت.

وضعیت سیاسی عراق در زمان پیروزی انقلاب ایران

عراق در سال ۱۳۵۷ تحت حاکمیت حزب بعث قرار داشت. رهبر حزب بعث، صدام حسین بود که بعدها با آغاز جنگ تحمیلی هشت ساله، به چهره‌ای منفور در میان ایرانیان و مردم عراق تبدیل شد. همین ویژگی باعث شده بود تا مردم هر دو کشور عراق و ایران از نظر سیاسی وضعیت مشابهی را تجربه کنند. بدین معنا که ایران تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی تحت رهبری محمدرضا شاه دیکتاتور قرار داشت و مردم عراق تحت رهبری صدام حسین. در عراق، رژیم صدام حسین یک حکومت سکولار و استبدادی را ایجاد کرده بود که با رهبری مذهبی و ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران در تضاد بود. صدام حسین؛ امام خمینی را دشمن سیاسی خود می‌دانست و به هر طریقی درصدد بود مانع از گسترش افکار امام و انقلاب ایران در عراق شود.

آیا انقلاب ایران در عراق نیز تأثیرگذار بود؟

پاسخ این است که بله. علیرغم تلاش‌هایی که صدام حسین در راستای عدم نفوذ اندیشه‌های انقلابی ایران انجام داد، در نهایت نتوانست مانع از پیشروی این جریان شود. البته تأثیر اندیشه‌های انقلاب ایران در همه بخش‌های کشور عراق یکسان نبود؛ زیرا بافت جمعیتی و دینی این کشور بسیار متنوع است. چنانچه می‌توان گفت انقلاب ایران الهام‌بخش برخی جنبش‌های اسلام‌گرای شیعه عراق، به‌ویژه جمعیت شیعه در جنوب بود. ناگفته نماند که تأثیر انقلاب ایران بر عراق موضوعی نبود که به یک باره و بعد از پیروزی انقلاب شکل گرفته باشد. چنانچه بخش مهمی از تأثیرگذاری انقلاب ایران بر مردم عراق متأثر از حضور امام در این کشور

در دوران تبعید بود. بر این اساس وجود حزب الدعوه الاسلاميه، جماعه العلماء، حزب الفاطمی و دیگر احزابی که نظریات فقهی امام را قبول داشتند تحت تاثیر حرکت امام خمینی (ره) بودند. علاوه بر این امام مهمترین بحث سیاسی خود ولایت فقیه را در حوزه علمیه نجف اشرف شروع کردند و به پایان رساندند و شاگردان ایشان، تنها روحانیون ایرانی نبودند بلکه علماء و طلاب عراقی نیز در درس ایشان شرکت می کردند. سید محمد باقر صدر رهبر وقت جنبش عراق در درس ایشان شرکت داشتند و همچنان که بیان شد بریاری از افکار انقلابی امام توسط ایشان به شیعیان عراق انتقال پیدا کرد.^[۱۱]

تاثیر انقلاب ایران در عراق تنها به روزها یا ماه‌های بعد از پیروزی محدود نبود؛ بلکه بعد از آن و علیرغم آنکه دو کشور وارد جنگ علیه یکدیگر نیز شدند همچنان ادامه داشت. تا جایی که عده‌ای از مردم عراق در رویارویی با صدام به صفوف جنگ ایران پیوستند. در همین رابطه بسیاری از رهبران جنبش‌های اسلامی عراق که به نوعی به ایران وابسته بودند نیز تحت فشار قرار گرفتند و محدودیت‌های سیاسی زیادی برای آنها ایجاد شد. چنانچه سیدمحمدباقر صدر تحت نظر شدید مقامات سیاسی قرار گرفت. در یکی از جنبش‌هایی که توسط سید محمدباقر صدر در سال ۱۳۵۸ صورت گرفت، تظاهراتی خودجوش توسط مردم و حامیان صدر شکل گرفت به بسیاری از شهرهای عراق مانند کربلا نیز کشیده شد. صدور فتوای آیت الله صدر از نجف که مقاومت در برابر حزب حاکم بعث را الزامی می کرد، از دیگر تاثیرات این جنبش از انقلاب اسلامی ایران بود. این اعلامیه حزب الدعوه را به یک حزب سیاسی تمام عیار تبدیل کرد که نشان دهنده تغییر جهت به سمت مخالفت سازمان یافته علیه رژیم بعثی بود.

تاثیرات انقلاب ایران بر عراق

مهم‌ترین تاثیر انقلاب ایران بر عراق، تقویت جنبش‌های اسلامی عراق و شکل‌گیری احزاب و جناح‌های سیاسی مخالف علیه حکومت عراق است. در واقع پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل پیام مهم رهایی بخشش، الهام دهنده گروه‌ها و نهضت‌های آزادمنش در سراسر جهان به خصوص عراق شد. در واقع موفقیت انقلاب ایران، تاثیری عمیق و سریع در میان شیعیان عراق برجای گذاشت و ایجاد سازمان‌های مخالف و انقلابی شیعه که مردم را پیدا می کردند، تهدیدی جدی برای ثبات رژیم بعثی شد.^[۱۲]

تلاش برای تکرار انقلاب در عراق

انقلاب ایران باعث شد تا بسیاری از گروه‌ها و جناح‌های سیاسی عراق نیز به دنبال تکرار انقلابی مشابه در عراق باشند. چنانچه پیروان آیت الله صدر، از جمله سید محمد مهدی حکیم، از الگوی انقلاب الهام گرفتند و به دنبال تکرار موفقیت آن در عراق بودند. انقلاب ایران حتی بر مراسم عزاداری در ماه‌های محرم، صفر و رمضان تأثیر گذاشت و آنها را با مراسم ایران همسو کرد. علاوه بر این، این جنبش به دلیل وجود زیارتگاه‌ها و حوزه‌های علمیه در هر دو کشور شاهد تبادل زائران بین عراق و ایران بود. مقامات عراقی شهرت یافتند و بسیاری از شهروندان از رهبران ایران در مسائل سیاسی پیروی کردند. مهاجرت و تبعید نیز افزایش یافت زیرا مردم به دنبال پناه یا فرصت در جاهای دیگر به غیر از دیکتاتوری صدام حسین بودند. به طور کلی، انقلاب پیوندهای ایدئولوژیک و فرهنگی بین دو ملت را تقویت کرد و به اعمال مذهبی، وفاداری‌های سیاسی و الگوهای مهاجرت در عراق شکل داد. البته باید به این نکته نیز اشاره کرد که انقلاب ایران به طور سریع و مستقیم به تکرار مستقیم انقلاب در عراق منجر نشد. اما در مقابل زمینه شکل‌گیری جنبش‌های اسلامی و تلاش جهت مبارزه با حکومت دیکتاتوری صدام حسین را به وجود آورد.

بی‌شک مواضع سیاسی مقامات یک کشور با مردم آن یکسان نیست. این ویژگی در مورد کشورهای بی که مردم آن گرفتار رهبران دیکتاتور هستند بسیار مشهود است. بنابراین در رابطه با کشور عراق نیز می‌توان گفت گرچه مقامات سیاسی عراق این انقلاب را برای بقای خود خطرناک می‌دیدند اما مردم عراق به دلیل اشتراکات دینی و سیاسی از آن استقبال کردند. طوری که انقلاب اسلامی عاملی برای رشد نهضت‌های مقاومت در عراق شد و بر مبارزات مردم این کشور علیه دیکتاتوری صدام تاثیر گذاشت.

[۱] - میرابراهیم صدیق، «تأثیر انقلاب اسلامی و دیدگاه‌های امام خمینی (ره) بر جنبش‌های اسلامی عراق»، پژوهش‌های راهبردی انقلاب اسلامی، سال دوم، شماره ۵، (بهار ۱۳۸۵)، ص ۱۷۳

[۲] - جمعی از نویسندگان، بانک جامع مقالات انقلاب اسلامی ایران، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۰، ص ۵۵۴۳

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/49959/بازتاب-پیروزی-عراق-ایران-اسلامی-انقلاب-پیروزی-بازتاب>